

Sygn. akt I ACa 953/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska (spr.)

Sędziowie: SA Beata Kozłowska

SA Dorota Markiewicz

Protokolant: sekretarz sądowy Marta Puskarska

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. W. i M. W.

przeciwko Bankowi (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 9 listopada 2015 r., sygn. akt XXIV C 837/14

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a/ w punkcie pierwszym częściowo w ten sposób, że zasądza od Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz K. W. i M. W. kwotę 11.861,60 zł (jedenaście tysięcy osiemset sześćdziesiąt jeden złotych i sześćdziesiąt groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 11 września 2014 roku do dnia zapłaty;

b/ w punkcie drugim częściowo w ten sposób, że zasądza od K. W. i M. W. na rzecz Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2.223,96 zł (dwa tysiące dwieście dwadzieścia trzy złote i dziewięćdziesiąt sześć groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. oddala apelację w pozostałym zakresie;

3. zasądza od K. W. i M. W. na rzecz Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 3.614,70 zł (trzy tysiące sześćset czternaście złotych i siedemdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

4. nakazuje ściągnąć od K. W. i M. W. z kwoty zasądzonej w punkcie pierwszym wyroku na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie kwotę 11.367,20 zł (jedenaście tysięcy trzysta

sześćdziesiąt siedem złotych i dwadzieścia groszy) tytułem wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa;

5. nakazuje pobrać od Banku (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Warszawie kwotę 1.404,94 zł (tysiąc czterysta cztery złote i dziewięćdziesiąt cztery grosze) tytułem wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

Dorota Markiewicz Katarzyna Jakubowska - Pogorzelska Beata Kozłowska

Sygn. akt I ACa 935/16

UZASADNIENIE

Powodowie K. W. i M. W. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w W. kwoty w wysokości 108.595,65 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo i ustalił, że koszty procesu ponoszą w całości powodowie solidarnie, pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu.

Powyższy wyrok zapadł po dokonaniu przez Sąd Okręgowy następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

W dniu 4 listopada 2005 r. K. W. i M. W. złożyli wniosek do Banku (...) S.A. z siedzibą w W. o udzielenie kredytu hipotecznego indeksowanego do franka szwajcarskiego (CHF) na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym oraz na modernizację tego lokalu mieszkalnego. W celu wykazania zdolności kredytowej, powodowie przedstawili we wniosku informacje o zatrudnieniu i dochodach.

W związku z ubieganiem się przez powodów o kredyt indeksowany kursem waluty obcej CHF, Bank zapoznał ich z „Informacją dla wnioskodawców ubiegających się o kredyt mieszkaniowy indeksowany kursem waluty obcej” dotyczącą kredytów walutowych, a w szczególności ryzyka kursowego. Bank w przedmiotowej informacji zaznaczył, że w przypadku kredytów walutowych kredytobiorca ponosi ryzyko kursowe, co oznacza, że zarówno rata kredytu jak i wysokość zadłużenia tytułem zaciągniętego kredytu – przeliczona na PLN - na dany dzień – podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty. Bank podkreślił, iż rzeczywiste koszty obsługi długu mogą okazać się znacząco wyższe od wcześniej założonych. W informacji zawarta była również wzmianka, iż przed podjęciem ostatecznej decyzji o wyborze waluty kredytu Bank zachęca klientów do zapoznania się z aktualnymi prognozami dotyczącymi kursu danej waluty, sporządzanymi przez analityków finansowych, do zapoznania się z historycznymi danymi na temat zmian kursów walut (które w danym okresie mogą być korzystne dla klienta, a w innym okresie mogą być niekorzystne), a także do uważnego porównania wysokości miesięcznych rat w PLN i w walucie obcej. Nadto podniósł, iż po przeanalizowaniu w/w informacji każdy wnioskodawca wybiera walutę najkorzystniejszą dla siebie, umożliwiającą optymalną formę spłaty zadłużenia. Bank wskazał także, iż oferuje możliwość zmiany waluty kredytu, wielokrotnie w trakcie okresu spłaty – na PLN bezpłatnie. Załącznikiem do „Informacji dla wnioskodawców o ryzyku walutowym” była historia zmian kursu franka szwajcarskiego do złotego (CHF/PLN). Kredytobiorcy złożyli pisemne oświadczenie, że zapoznali się z informacją dla wnioskodawców ubiegających się o kredyt mieszkaniowy indeksowany kursem waluty obcej.

Bank sporządził również tzw. ”Parametry wejściowe symulacji” oceniając zdolność kredytową kredytobiorców dla postulowanych kwot, tak w polskich złotych jak i we franku szwajcarskim, a także przedstawiając porównanie, dla kredytu w polskiej walucie i we franku szwajcarskim, parametrów takich jak oprocentowanie i wysokość raty.

W dniu 12 grudnia 2005 r. Bank wydał pozytywną decyzję kredytową, na mocy której został przyznany powodowi kredyt indeksowany do CHF z kwotą wypłaty w złotych równą 124.110,20 zł. W decyzji kredytowej wyszczególnione zostały warunki, od których spełnienia uzależnione zostało zawarcie umowy kredytowej z powodami oraz uruchomienie kredytu. W dniu 28 grudnia 2005 r. powodowie zawnieśli o podwyższenie kwoty kredytu. Wniosek kredytobiorców został pozytywnie rozpatrzony przez Bank, co skutkowało wydaniem w dniu 2 stycznia 2006 r. kolejnej pozytywnej decyzji kredytowej, na podstawie której pierwotnie wnioskowana kwota do wypłaty podniesiona została do 126.910,20 zł.

W dniu 17 stycznia 2006 r. powodowie zawarli z Bankiem umowę kredytową nr (...) w ramach której bank udzielił powodowi kredytu hipotecznego w wysokości 126.910,20 zł indeksowanego kursem CHF na zakup mieszkania na rynku wtórnym, modernizację i renowację mieszkania. Przedmiotem kredytowania była nieruchomość lokalowa o powierzchni 22m⁽²⁾ położona w W. przy ul. (...). Stosownie do § 1 przedmiotowej umowy, przed zawarciem umowy kredytobiorca otrzymał regulamin i zaakceptował warunki w nim zawarte. Zgodnie zaś z do § 1 pkt 2 kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy i aktualnego cennika. Załączniki do Umowy w postaci Regulaminu oraz Cennika (...)/(...) stanowiły integralną część umowy. W § 2 ust. Umowy zawarte było postanowienie, iż kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. W § 4 pkt wskazano, że w przypadku zmiany waluty kredytu w okresie obowiązywania umowy, kredytobiorca poniesie koszty prowizji zgodnie z aktualnie obowiązującym Cennikiem (...), jednak nie wyższe niż 0,00% w przypadku zmiany waluty na PLN. Z § 11 Regulaminu wynikało ponadto, że Bank może na wniosek Kredytobiorcy przewalutować kredyt. W § 6 ustalono zasady zmiennego oprocentowania kredytu wskazując, iż oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od zmiany stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF). W § 7 umowy ustalono, iż kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. W § 8 pkt 4 Regulaminu wskazano, że w przypadku kredytu w walucie obcej Kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, iż będzie pobierał ratę spłaty w walucie, do jakiej Kredyt jest indeksowany.

Na mocy pełnomocnictwa z dnia 17 stycznia 2006 r., które stanowiło załącznik do ww. Umowy kredytowej, powodowie upoważnili pracowników Banku do wykonywania szeregu czynności, w tym do pobierania z rachunku bankowego Kredytobiorców środków pieniężnych z zaliczeniem ich na spłatę wymagalnych zobowiązań z tytułu kredytu, odsetek, prowizji i innych opłat w przypadku opóźnienia, względnie zwłoki ze spłatą tych zobowiązań w wysokości wynikającej z umowy kredytowej. W pełnomocnictwie powodowie oświadczyli „Wyrażamy zgodę, aby przy pobraniu środków pieniężnych z naszego Rachunku w Banku, Bank (...) S.A. stosował kurs/y zgodnie z obowiązującą w Banku Tabelą kursów Banku (...) S.A. w dniu pobrania środków pieniężnych z rachunku”.

Również w dniu 17 stycznia 2006 r. powodowie złożyli w banku dyspozycję wypłaty środków z umowy kredytowej wskazując jako proponowaną datę wypłaty 1 lutego 2006 r. Tego też dnia doszło do wypłaty środków. Zadłużenie kredytobiorców wobec banku wyniosło w związku z tą wypłatą kwotę stanowiącą równowartość 52.407,58 CHF, co odpowiadało kwocie do wypłaty w wysokości 126.910,20 PLN indeksowanej kursem CHF wskazanym w Tabeli Kursów Walut obcych z dnia 1 lutego 2006 r.

W dniu 23 sierpnia 2006 r. powodowie złożyli kolejny wniosek do banku o udzielenie kredytu hipotecznego walutowego (indeksowanego do CHF) na budowę domu metodą gospodarczą.

Bank także dla tego kredytu sporządził tzw. „Parametry wyjściowe symulacji” oceniające zdolność kredytową kredytobiorców dla postulowanych kwot tak w polskich złotych, jak i we frankach szwajcarskich, a także przedstawiając porównanie, dla kredytu w polskiej i szwajcarskiej walucie, parametrów takich jak oprocentowania i wysokość raty.

W związku z ubieganiem się przez kredytobiorców o kredyt indeksowany kursem waluty obcej CHF, Bank analogicznie jak w przypadku pierwszej umowy kredytowej zapoznał kredytobiorców z „Informacją dla wnioskodawców

ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej, opartej na zmiennej stopie procentowej". Informacja ta zawierała pouczenie o ryzyku zmiany kursów walutowych oraz ryzyku zmiany stóp procentowych, a także prezentowała przykład wpływu zmiany stóp procentowych oraz kursu waluty na wysokość raty kredytu. Powodowie pisemnie oświadczyli, że zapoznali się z informacją, a ponadto że zrezygnowali z przedstawionej im oferty kredytu w PLN.

W dniu 20 września 2006 r. Bank wydał decyzję w której przyznał powodom kredyt hipoteczny na budowę domu metodą gospodarczą zgodnie z wnioskiem kredytowym, indeksowany do CHF ze wskazaniem kwoty do wypłaty w złotych wynoszącej 715.000,00 zł. Łączna kwota do wpłaty, uwzględniająca wliczone w kredyt koszty, wyniosła 722.150,00 PLN. W decyzji kredytowej wyszczególnione zostały warunki od których spełnienia uzależnione zostało zawarcie umowy kredytowej z powodami o uruchomienie kredytu.

W dniu 18 października 2006 r. powodowie zawarli z bankiem umowę o kredyt hipoteczny nr (...) W ramach umowy kredytowej Bank udzielił powodom kredytu hipotecznego indeksowanego kursem CHF na budowę domu i poniesienie kosztów wliczonych w kredyt. Budowa miała być wykonywana na nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o powierzchni 3.050 m⁽²⁾, położonej w K. przy ul. (...). W § 2 ust 2 przedmiotowej umowy postanowiono, iż kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. Po uruchomieniu kredytu lub pierwszej transzy kredytu wypłacanego w transzach Bank wysłała do kredytobiorców pismo, informujące o wysokości pierwszej raty kredytu, kwocie kredytu w CHF oraz jego równowartości w PLN zgodnie z kursem CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu/ transzy, przy czym zamiany kursów walut mają wpływ na wysokość kwoty zaciągniętego kredytu oraz raty kapitałowo odsetkowej. W § 7 ust. 1 analogicznie jak w przypadku pierwszej umowy zawartej przez powodów ustalono, iż kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A. W umowie wskazano ponadto, że oprocentowanie wynosi 2.8108 % w stosunku rocznym, co stanowi stopę sumy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) obowiązującej w dniu sporządzania umowy oraz marży w wysokości 1.00 p.p., stałej w całym okresie kredytowania (§ 6 pkt 3 umowy kredytowej). Wskazano również, że oprocentowanie kredytu ulega zmianie w zależności od stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF). W umowie tej znalazły się również analogiczne do treści wcześniej zawartej przez powodów umowy kredytowej nr 1 postanowienia dotyczące Regulaminu i Cennika. Do umowy załączono pełnomocnictwo uprawniające bank do czynności obejmujących zakres analogiczny do pełnomocnictwa załączonego do jako pierwszej zawartej przez powodów umowy z bankiem.

Środki z umowy kredytowej zostały uruchomione w czterech transzach: dnia 3 listopada 2006 r. (przy kursie PLN/CHF 2.3730), 6 lutego 2007 r. (przy kursie PLN/CHF 2.3349), 17 lipca 2007 r. (przy kursie PLN/CHF 2.2084) oraz (po zawarciu aneksu nr (...)) w dniu 15 stycznia 2008 r. (przy kursie PLN/CHF 2.1211).

Powodowie wiedzieli w jaki sposób ustalana jest rata spłaty kredytu oraz aktualna wysokość niespłaconego kredytu. Byli poinformowani o ryzyku istniejącym w kredytach walutowych.

Dnia 27 grudnia 2007 r. M. W. i K. W. zawarli z Bankiem (...) aneks nr (...) do umowy kredytowej nr (...), którym kwotę zadłużenia podwyższono we franku szwajcarskim o równowartość kwoty 100.000 zł. Zgodnie z dyspozycją powodów z dnia 9 stycznia 2008 r. środki z aneksu zostały wypłacone w dniu 15 stycznia 2008 r.

Zawarcie umowy kredytu indeksowanego gwarantuje klientowi, że bank udostępni mu kwotę w złotych w wysokości zgodnej z wnioskiem tj. niezależnie od zmiany kursu pomiędzy zawarciem umowy a wypłatą środków. W dacie zawarcia obu umów kredytowych przez powodów kredyt indeksowany podlegał oprocentowaniu obliczanemu w oparciu o stopę referencyjną LIBOR 3M CHF (London Interbank Offered Rate), która była znacznie niższa niż stopa referencyjna WIBOR 3M (Warsaw Interbank Offered Rate) właściwa dla kredytów w złotych polskich. Już po zawarciu przez powodów drugiej z umów kredytowych sytuacja na międzynarodowym rynku walutowym, uległa zmianie

na skutek wydarzeń niezależnych od obu stron sporu, co spowodowało wzrost kursu franka szwajcarskiego wobec polskiego złotego a w efekcie wzrost rat kredytów udzielonych w CHF.

Zarządzeniem z dnia 17 sierpnia 2011 r. nr (...) Prezes Zarządu Banku (...) S.A. zmienił treść regulaminu. Zmiany dotyczyły m.in. zakwestionowanych przez Sąd w toku kontroli abstrakcyjnej klauzul (w tym § 8 ust. 3 regulaminu określającego zasady ustalania kursu sprzedaży CHF. Regulamin wchodził w życie 1 października 2011 r.

W dniu 10 czerwca 2013 r. strony zawarły Aneks nr (...) r. do pierwszej zawartej przez powodów umowy kredytowej. Na jego mocy strony ustaliły, że „kurs wymiany walut obcych, na podstawie którego przeliczane są na polskie złote zobowiązania Kredytobiorcy wyrażone w walucie obcej, podawany jest w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Podstawą do ustalenia kursów kupna i sprzedaży walut obcych jest kurs bazowy, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży tej waluty oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego i podanych na stronie (...) w chwili tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych. Wartości kursu kupna oraz wartości kursu sprzedaży z Tabel Kursów Walut Obcych mogą odbiegać od kursu bazowego o nie więcej niż 10 %. Tabela Kursów Walut Obcych jest tworzona przynajmniej raz dziennie każdego dnia roboczego, Pierwsza Tabela Kursów Walut Obcych Tworzona jest pomiędzy godziną 8:00 a 10:00 danego dnia, Tabela Kursów Walut publikowana jest każdorazowo na stronie (...) W przypadku, gdy Tabela Kursów Walut Obcych tworzona jest w danym dniu, co najmniej dwukrotnie do ustalenia wysokości zobowiązania wyrażonego w walucie obcej przyjmowany jest kurs sprzedaży dewiz dla danej waluty najkorzystniejszy dla kredytobiorcy spośród kursów sprzedaży dewiz obowiązujący w Banku w dniu przeliczenia zobowiązania na polskie złote. W przypadku wcześniejszej częściowej spłaty kredytu będzie to najkorzystniejszy kurs sprzedaży dewiz spośród kursów obowiązujących w Banku danego dnia do chwili złożenia dyspozycji wcześniejszej częściowej spłaty. Zgodnie ze zmienionym § 7 umowy kredytobiorca zobowiązany jest spłacić kwotę kredytu w walucie, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany. W przypadku przedterminowej całkowitej lub częściowej spłaty kredytu, spłata nastąpi w walucie, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany”. Nadto w aneksie nr (...) wskazano rachunek walutowy służący do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu, a w odniesieniu do tego rachunku, kredytobiorca udzielił pełnomocnictwa do pobierania w jego imieniu środków pieniężnych z zaliczeniem na ich spłatę wymagalnych zobowiązań kredytobiorcy z tytułu kredytu bez wymogu otrzymania oddzielnej dyspozycji. W dniu 10 czerwca 2013 r. strony zawarły aneks nr (...) do drugiej zawartej przez nich umowy kredytowej wprowadzający analogiczne zmiany jak aneks nr (...) r.

W skierowanym do banku piśmie z dnia 11 maja 2014 r. powodowie, powołując się na art. 84 §1 k.c., oświadczyli, że uchylają się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu w dniu 10 czerwca 2013 r. w aneksie nr (...) do umowy kredytowej nr (...) oraz Aneksie nr (...) do umowy kredytowej nr (...). Powodowie wskazali, że pozostawali w błędzie co do charakteru klauzul indeksacyjnych, z uwagi na brak wiedzy, że klauzule indeksacyjne zawarte w umowach kredytowych stanowią niedozwolone postanowienia umowne.

W odpowiedzi na otrzymane zgłoszenie dotyczące Umowy kredytowej nr (...), Bank poinformował kredytobiorców, że nie zgadza się z przedstawioną przez nich w ww. piśmie argumentacją, a także że uważa ww. aneksy za ważne.

Od 2013 r. powodowie uiszczają raty kredytu osobiście, bez pośrednictwa pozwanego, wpłacając do banku raty kredytu we frankach szwajcarskich.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o zgromadzone w aktach sprawy dokumenty, zeznania świadków K. M., M. N. I. R. oraz zeznania powodów K. W. i M. W., uznając je za przekonujące i wzajemnie spójne.

W odniesieniu do przedłożonych przez strony ekspertyz Sąd Okręgowy wskazał, że nie zostały one sporządzone przez biegłych sądowych, a jako dokument prywatny stanowią jedynie dowód tego, że osoby które je sporządziły złożyły oświadczenie o wskazanej w ekspertyzach treści.

Sąd Okręgowy oddalił pozostałe wnioski dowodowe stron, w tym zgłoszone przez pozwanego wnioski o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego i dowody ze złożonych nagrań albowiem w ocenie Sądu zgromadzony w sprawie materiał

dowodowy był wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy, a okoliczności na które miały zostać powołane przedmiotowe dowody nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że dochodzona przez powodów kwota 108.595,65 zł stanowiła sumę, zdaniem powodów, kwot nienależnie pobranych z tytułu rat kapitałowo odsetkowych w ramach dwóch zawartych z pozwanym bankiem umów kredytowych, wyliczoną od dnia uruchomienia kredytów do dnia wniesienia powództwa w niniejszej sprawie w oparciu o art. 410 §1 i §2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

Bezspornym w sprawie był fakt zawarcia przez strony dwóch umów kredytowych tj. w dniu 17 stycznia 2006 r. umowy o (...) nr (...) na kwotę kredytu 126.910,20 zł oraz w dniu 18 października 2006r. umowy o kredyt hipoteczny nr (...) na kwotę kredytu 722.150 zł, która została następnie Anekssem nr (...) z 13 grudnia 2007 r. podwyższona do łącznej kwoty 822.150 zł. W ww. umowach strony ustaliły, że „kredyt jest indeksowany do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy” (§2 umów). Powodowie zobowiązali się na mocy §7 umów do spłaty kwoty kredytu w CHF ustalonej zgodnie z §2 w złotych polskich z zastosowaniem kursu sprzedaży CHF obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (...) S.A.

Sąd Okręgowy wskazał na konieczność zbadania, czy kwestionowane przez powodów postanowienia zawartych umów kredytowych miały charakter abuzywny. Podkreślił przy tym, że w stosunku do wzorców umowy stosowanych przez pozwanego bank w dniu 14 grudnia 2010 r. Sąd Okręgowy w Warszawie -Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie XVII AmC 426/09 wydał wyrok, w którym uznał za niedozwolone klauzule i zakazał pozwanemu wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o treści m.in. „Kredyt jest indeksowany do CHF/USD/EUR, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna CHF/USD/EUR według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy (§ 2 ust 2 Umowy o kredyt hipoteczny).”;W przypadku kredytu indeksowanego kursem waluty obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w Banku na podstawie obowiązującej w Banku (...) z dnia spłaty.” (§ 8 ust 3 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej). Wyrok ten został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 21 października 2011 r. wydanym w sprawie VI ACa 420/11, który wskazał, że tak określone klauzule są abuzywne albowiem dotyczą dowolnego i nie poddającego się weryfikacji kryterium ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych, stanowiących narzędzie indeksacji kredytu i rat jego spłaty, wpływając na wysokość własnych korzyści finansowych i generując dla kredytobiorcy dodatkowe i nieprzewidywalne co do wysokości koszty kredytu.

Na tym tle Sąd Okręgowy wyraził zapatrywanie, że chociaż treść jednej z klauzul uznanych za abuzywne została wprost zawarta w umowach kredytowych pomiędzy powodami a bankiem, to stwierdzenie to automatycznie nie przesądza o bezskuteczności tychże postanowień. W tym zakresie Sąd Okręgowy powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 23 października 2013 r. IV CSK 142/13 (Legalis nr 739733), zgodnie z którym sam fakt uznania za abuzywną nie powoduje wyłączenia danej klauzuli z obrotu ale winien skutkować w każdym przypadku zarzutu w indywidualnym układzie faktycznym czyli że każdorazowo należy ocenić czy spełnione zostały przesłanki przewidziane w art. 385¹ § 1 k.c.

Dokonując oceny czy konkretne kwestionowane postanowienia były przedmiotem indywidualnych uzgodnień między bankiem a powodami należy mieć na uwadze, że ustawodawca wprowadził „domniemanie” braku indywidualnych uzgodnień postanowień umowy w przypadku gdy postanowienie umowy zostało zaczerpnięte ze wzorca umowy. Wzorce umowne są definiowane jako wszelkie klauzule umowne opracowane jednostronnie przez podmioty, które mają zawrzeć wiele umów na identycznych warunkach kontraktowych. Nie ulega wątpliwości, że przedmiotem umów zawartych z K. W. i M. W. jako konsumentami był oferowany przez pozwaną kredyt, stanowiący jej „gotowy produkt”, co oznacza, że pozwana opierała się na gotowym wzorcu umownym. W tej sytuacji to na pozwanym banku spoczywał obowiązek wykazania, że postanowienia dotyczące odesłania do Tabeli Kursów Walut Obcych były przedmiotem uzgodnień pomiędzy stronami, co jednakże nie zostało w toku postępowania udowodnione przez bank. W ocenie Sądu Okręgowego Bank (...) S.A. przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu

waloryzowanego kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wartości spreadu walutowego, stanowiącego różnicę pomiędzy kursem sprzedaży a kursem zakupu waluty obcej bez jakichkolwiek wytycznych, ram czy ograniczeń. Daje to pozwnanemu dowolność w zakresie wyboru kryteriów ustalania kursu CHF w Tabeli Kursów Walut Obcych, a co za tym idzie kształtowania wysokości zobowiązań klientów, których kredyty waloryzowane są kursem CHF. Umowy kredytowe zawarte przez powodów nie precyzowały w jaki sposób dochodzić miało do ustalenia kursu wymiany walut wskazanego w tabeli. Wymogu precyzyjności i jasności nie spełniało odwołanie w treści umów do Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku w dniu uruchomienia kredytu. Wprowadzenie klauzul w takim brzmieniu Sąd Okręgowy uznał za działanie wbrew dobrym obyczajom, albowiem przeliczenie wartości zadłużenia powodów na CHF dokonane zostało według kursu dowolnie ustalonego przez bank. Postanowienie umowy dotyczące sposobu ustalania kwoty kredytu poprzez odesłanie to Tabeli Kursów Walut Obcych nie stanowiło głównego postanowienia umowy i nie dotyczyło głównych świadczeń stron umowy.

Sąd Okręgowy stwierdził zatem, że abuzywna jest ta część klauzul, która odsyła w § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 obu umów kredytowych do arbitralnie ustalonego przez bank kursu CHF.

W odniesieniu do tej części postanowień zostały zrealizowane przesłanki z art. 385¹ k.c., gdyż klauzule w tym zakresie są sprzeczne zarówno z dobrymi obyczajami jaki naruszają rażąco interesy powodów, nie były indywidualnie uzgodnione między stronami w tym zakresie, a powodowie nie mieli żadnego wpływu na treść tych postanowień. Sam fakt podpisania umowy, według przygotowanego odgórnie wzorca nie stanowi o indywidualnych uzgodnieniach, a pozwany nie wykazał, by ta część umów była objęta negocjacjami między stronami.

W sprawie zabrakło precyzyjnego jednoznacznego i zrozumiałego dla powodów określenia warunków ustalania kursów w Tabeli Kursów Walut Obcych. Powodowie nie mieli wpływu na treść powyższych zapisów, które wymuszały na nich zakup waluty po określonym według tabeli banku kursie, przy jednoczesnym braku określenia relacji tego kursu w stosunku do rynku walutowego.

W ocenie Sądu Okręgowego nie można było równocześnie uznać by postanowienia zawarte w pozostałej części § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umów stanowiły klauzule abuzywne. Indeksacja kredytu i zobowiązanie do spłaty kwoty kredytu przy zastosowaniu indeksacji CHF były bowiem wynikiem uzgodnień między stronami i już chociażby z tego powodu nie spełniają przesłanek o jakich mowa w art. 385¹ k.c.

Sąd Okręgowy wskazał, że w dniu 26 sierpnia 2011 r. weszła w życie ustawa z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe (Dz. U 2011, nr 165, poz. 984-dalej nowela). Ideą wejścia w życie tej noweli, jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 19 marca 2015 r. wydanym w sprawie IV CSK 362/14 (Legalis nr 1213095), było utrzymanie funkcjonujących kredytów według nowych zasad poprzez wprowadzenie do ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665- dalej prawo bankowe) m.in. art. 69 ust. 2 pkt. 4a, zgodnie z którym umowa kredytu powinna określać w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. W myśl art. 4 noweli w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Regulacja ta stanowiła narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, w odniesieniu do umów zawartych, jak w niniejszej sprawie, przed wejściem w życie noweli, w części dotychczas niespłaconej. Przepis sam w sobie nie usuwał abuzywności klauzul, a stanowił jedynie normę, na podstawie której strony kredytów zostały zobowiązane do precyzyjnego określania w przypadku m.in. umów indeksowanych do walut obcych, szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut. W realiach niniejszej

sprawy strony 5 czerwca 2013 r. zawarły aneksy do umów kredytowych, które zgodnie z dyspozycją ww. artykułu określały zasady spłaty na przyszłość tj. co do części kredytu, która do tego czasu nie została jeszcze spłacona.

Nowela nie obejmowała jednak tych części kredytów, które zostały spłacone przez powodów do momentu podpisania aneksów, które nie sanowały skutków stwierdzonej wyżej abuzywności części postanowień umowy tj. nie dotyczyły umowy od początku jej zawarcia. Sąd Okręgowy wskazał, że kwestionowane przez powodów postanowienia są w części abuzywne, co skutkuje przyjęciem, iż są one bezskuteczne *ex lege* i *ex tunc*.

Powodowie wskazywali w niniejszej sprawie, że dochodzona przez nich kwota stanowiła sumę nienależnie pobranych świadczeń przez pozwany bank, na podstawie abuzywnych postanowień umowy. Sąd Okręgowy powołał się w tym zakresie na przepisy art. 405 k.c. i 410 k.c.

Sąd Okręgowy podkreślił, że wbrew twierdzeniom powodów, przyjęcie, że kwestionowane postanowienia umów w zakresie ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF według Tabeli Kursów Walut Obcych są abuzywne, a co za tym idzie są bezskuteczne z mocy prawa i *ex tunc*, nie świadczy o tym, że udzielone powodom kredyty są kredytami złotowymi, zawierającymi jedynie klauzule walutowe. W myśl art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. strony wiązały pozostałe, nieabuzywne postanowienia umów kredytowych nr (...) i (...).

Sąd Okręgowy wskazał, że o charakterze prawnym umowy decyduje jej treść, a zwłaszcza rodzaj oświadczeń, które strony złożyły w momencie jej zawarcia i na spełnienie jakich świadczeń wskazały. Zgodnie z art. 65 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współzycia społecznego oraz ustalone zwyczaje (§ 1.). W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu (§ 2.). Natomiast jak wynika z art. 354 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współzycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom (§ 1.). W taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel (§ 2.).

W związku z powyższym skutki uznania postanowień umowy za abuzywne nie mogą prowadzić do „zmiany charakteru zobowiązania”. Umowy kredytowe przewidywały bowiem wprost, że zarówno wysokość udzielonego kredytu, jak i wysokość rat będzie indeksowana w stosunku do kursu CHF i to indeksowanie stanowi zasadniczą cechę tychże umów. Gdyby przyjąć twierdzenia powodów o złotowym charakterze umów kredytowych doszłoby do zmiany charakteru pierwotnego zobowiązania przewidującego indeksowanie zarówno kwoty udzielonego kredytu jak i wysokości raty. W związku z powyższym, zdaniem Sądu Okręgowego, poprzez wyeliminowanie klauzul uznanych za abuzywne, nie doszło do zmiany charakteru umów kredytowych z indeksowanych na kredyty złotowe, albowiem stanowiłoby to zbyt daleko idąca ingerencję w treść umowy. Jak wynikało zarówno z wniosku kredytowego dotyczącego obu kredytów, jak i bezpośrednio z treści umowy, zgodnym zamiarem stron było zawarcie umowy o kredyt indeksowany w stosunku do CHF. Także inne postanowienia umowne, mające wpływ na wysokość zobowiązań stron, były dostosowane do tego zasadniczego ustalenia poczynionego przez strony umów. Uznanie za uzasadnione stanowiska powodów skutkowałoby wyeliminowaniem ryzyka kursowego, które było objęte zamiarem stron w momencie podpisania umów kredytowych.

Zdaniem Sądu Okręgowego, klauzula zezwalająca bankowi na przeliczanie wypłaconej kwoty kredytu, jak i rat kredytu zgodnie z kursem kupna i sprzedaży przewidzianym w Tabeli Kursów Walut Obcych była bezskuteczna, a na jej miejsce nie wchodziły zgodnie z dyspozycją art. 385¹ §1 k.c. żadne inne przepisy. Jednakże nie można jednocześnie uznać że wobec eliminacji przedmiotowego wzorca doszło do zasadniczej zmiany treści umów. Nadal pozostawały one umowami o kredyt indeksowany do CHF, a jedynie brak było normy, która określałaby wysokość tej indeksacji. Eliminacja abuzywnej klauzuli nie prowadziła w niniejszej sprawie do zmiany prawnego charakteru stosunku obligacyjnego łączącego pozwanego z powodami. Wprawdzie wypłaty kredytu dokonano w PLN i raty pobierane były z konta powodów przez bank w PLN, ale nominal kapitału do spłaty na rachunkach określany był w CHF, raty i wypłacona kwota kredytów były przeliczane na CHF a obecnie powodowie wpłacają raty bezpośrednio we frankach szwajcarskich. Sama wypłata kredytu w złotych nie przesądza o tym, że jest to kredyt złotowy. Taka konstrukcja wynika

z samej idei zawarcia umowy kredytu indeksowanego, który gwarantuje klientowi, że bank udostępni mu kwotę w złotych w wysokości wskazanej we wniosku tj. niezależnie od zmiany kursu pomiędzy zawarciem umowy a wypłatą środków.

Zdaniem Sądu Okręgowego powodowie niezasadnie domagali się zapłaty kwoty 108. 595,65 zł obliczonej jako różnica między wysokością pobranych przez pozwanego bank rat kapitałowo–odsetkowych a wysokością rat które byłyby należne gdyby nie dokonano indeksacji w stosunku do CHF z zachowaniem oprocentowania opartego na stawce LIBOR CHF 3M.

Powodów łączyły z pozwanym umowy kredytowe, a zatem roszczenie z tytułu nienależnego świadczenia, które mają bezpośredni związek z wykonaniem umów kredytowych, są nieuzasadnione. Na uwagę zasługiwała również okoliczność, że pozwanego bank był upoważniony do momentu rozpoczęcia przez powodów samodzielnych spłat rat w CHF do pobierania bezpośrednio z konta powodów środków pieniężnych odpowiadających wysokości raty kredytu. W związku powyższym, jeżeli wobec wyeliminowania niedozwolonych klauzul doszło do pobrania od powodów kwot większych niż należne to stanowi to uszczerbek w ich majątku, ale ponoszony w ramach odpowiedzialności kontraktowej pozwanego, określonej w art. 471 k.c., która wynika z zawartych umów kredytu hipotecznego, a nie z tytułu nienależnego świadczenia jak wskazywali powodowie w pozwie. W przypadku przyjęcia, że doszło do szkody poprzez pobranie od powodów kwot wyższych niż wynikałoby to z zawartych umów pozwanego ponosiłby odpowiedzialność na mocy art. 471 k.c. albowiem nienależyte wykonanie zobowiązania byłoby następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność, skoro stosował niedozwolone klauzule umowne.

W związku z powyższym, zdaniem Sądu Okręgowego, w dochodzonym pozwem zakresie, roszczenie powodów oparte na instytucji bezpodstawnego wzbogacenia nie mogło być uwzględnione.

Wobec takiego określenia odpowiedzialności pozwanego, to powodowie winni wykazać jaki obowiązek pozwanego bank naruszył poprzez pobieranie takich a nie innych kwot w ramach rat kapitałowo–odsetkowych. Powinni wykazać, że do czasu podpisania aneksów bank ustalał wysokość rat w zawyżonej wysokości co stanowiłoby ich szkodę

Wobec stwierdzonej abuzywności nieskuteczne było odesłanie w obu umowach kredytowych do kursu kupna i sprzedaży CHF ustalonego przez bank w Tabeli Kursów Walut Obcych, ale jednocześnie istotnym dla sprawy był fakt, że na miejsce wyeliminowanych klauzul nie wchodziły inne uregulowania. Umowy wiązały natomiast w pozostałym zakresie, w tym zwłaszcza w części dotyczącej indeksowania kredytu i rat do CHF. Koniecznym do realizacji umowy było ustalenie jaki inny kurs należało zastosować by wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno–gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego. Nadto nie ulega wątpliwości, że przy kredycie indeksowanym bank ponosi koszty tj. chodzi o akcję kredytową dotyczącą uzyskania odpowiedniego kapitału w CHF. Dlatego też koniecznym przy wyliczeniach winno być uwzględnienie również marży banku, która stanowiłaby gwarantowane, minimalne wynagrodzenie w uczciwym, konsumenckim obrocie prawnym (tak też SN w wyroku z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, Legalis nr 1281601). Banki różnicując ceny uzyskują bowiem zysk na transakcjach walutowych, spread walutowy jest zatem zyskiem banku, a kosztem klienta.

Powodowie, mimo spoczywającego na nich ciężaru dowodu, nie wykazali jaki inny kurs franka szwajcarskiego, przy założeniu chociażby minimalnego ale godziwego zysku banku należało zastosować. Wskazywali natomiast błędnie, że kredyt jest kredytem złotowym a należy do niego stosować oprocentowanie na bazie LIBOR 3M CHF. Takie przyjęcie było dla powodów opcją najkorzystniejszą, jednakże nie znajdowało ono oparcia w realiach sprawy, skoro kredyt pozostawał w dalszym ciągu kredytem indeksowanym, a nie był kredytem złotowym.

Powodowie w złożonym wyliczeniu wskazywali na obliczenie nadpłaty poprzez przyjęcie, że kredyt jest kredytem złotowym, oprocentowanym według LIBOR 3M CHF. Jednakże tak przedstawione wyliczenia, nie były miarodajne skoro umowy kredytowe w dalszym ciągu, mimo wyeliminowania klauzul abuzywnych, pozostawały umowami o kredyty indeksowane. W związku z powyższym powodowie dla wykazania nienależytego wykonania przez pozwanego umowy mogli jedynie przedstawić inny niż stosowany wobec nich przez pozwanego przy obliczaniu rat kapitałowo–odsetkowych kurs waluty. W sprawie bowiem należało w pierwszej kolejności ustalić jakie powinny być właściwe raty

i wysokość początkowa kredytu po przeliczeniu na CHF, ale obliczone w taki sposób by bank mógł uzyskać uczciwy zysk (tak też SN w wyroku z 14 maja 2015 r., II CSK 768/14, Legalis nr 1281601).

W tym zakresie ciężar dowodu spoczywał na powodach (art. 3 k.p.c., 227 k.p.c., art. 6 k.c.). W myśl powyższych zasad to strona powodowa powinna udowodnić, że bank stosował zawyżone kursy CHF, nieuzasadnione w stosunku do pojęcia uczciwego zysku do jakiego bank miał prawo i jaką szkodę odniosła w wyniku zastosowania kursów CHF ustalonych według Tabeli Kursów Walut Obcych, a nie odpowiedniego kursu uwzględniającego uczciwy zysk. Temu wymogowi powodowie nie sprostali.

W ocenie Sądu Okręgowego powodowie nie wykazali zatem, by ustalone przez bank raty były nieuzasadnione co do wysokości, przy uwzględnieniu kryterium tzw. uczciwego wynagrodzenia.

W sprawie bezspornym był również fakt podpisania przez powodów w dniu 5 czerwca 2013 r. aneksów nr (...) i nr (...) do ww. umów kredytowych dotyczących m.in. dodania w §2 umów kredytowych ustępu dotyczącego sposobu ustalania kursów kupna i sprzedaży zawartych w tabeli Kursów Walut Obcych Banku. Nadto przedmiotowymi aneksami zmieniono ust 1 § 7 umów poprzez wskazanie, że „Kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w walucie, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany. W przypadku przeterminowanej całkowitej lub częściowej spłaty kredytu, spłata nastąpi w walucie do której kredyt jest indeksowany lub denominowany”.

Powodowie w dniu 15 maja 2015 złożyli pozwanemu pismo w którym wskazali, że uchylają się od skutków prawnych oświadczeń woli w postaci ww. aneksów z uwagi na to, że zostały złożone przez nich pod wpływem błędu co do treści czynności prawnej z uwagi na brak wiedzy, że klauzule indeksacyjne zawarte w umowach kredytowych stanowią niedozwolone postanowienia umowne.

W ocenie Sądu Okręgowego przedmiotowe oświadczenia były nieskuteczne w rozumieniu art. 84 k.c..

W sprawie nie można mówić by powodowie zawierając aneksy działali pod wpływem błędu co do treści. Zawarte aneksy zmierzały bowiem (i do tego doprowadziły) do wyeliminowania abuzywności zapisów pierwotnych umów, nie może być więc mowy o tym, aby ta abuzywność zapisów pierwotnych umów mogła być podstawą do uchylecia się od skutków oświadczeń woli.

Zawarcie aneksów stanowiło realizację obowiązku nałożonego na bank na mocy noweli z 29 lipca 2011 r. Klauzule, które zostały wprowadzone do umów na podstawie aneksów nie stanowiły klauzul abuzywnych i spełniały wymogi o jakich mowa w art. 69 ust. 2 pkt. 4a Prawa bankowego.

Aneksy nie były również sprzeczne z prawem o czym stanowi art. 58 k.c..

W ocenie Sądu Okręgowego za pomocą aneksów bank nie wprowadził do umów regulacji sprzecznych z prawem, a aneksy te pozwoliły dostosować umowy zawarte z powodami, a zawierające klauzule abuzywne, do obowiązujących przepisów. Aneksy określały sposób indeksacji walutowej, co służyło interesom klientów, albowiem precyzowało sposób tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych, od której zależy wysokość rat spłacanych przez nich kredytów.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając nimi w całości solidarnie powodów, jako stronę przegrującą sprawę.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli powodowie, zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść wyroku, tj.:

1) art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 479⁴³ k.p.c. poprzez rozstrzygnięcie o niedozwolonym (w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.) charakterze postanowień § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 Umów kredytu powodów oraz walutowym charakterze

umowy kredytu zawierającej takie postanowienia w sposób niezgodny z rozstrzygnięciem prejudycjalnym zawartym w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010r. (sygn. akt: XVII Amc 426/09) oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011r. (sygn. akt: VI ACa 420/11),

1) art. 233 §1 k.p.c. poprzez:

a) wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków z niego nie wynikających, tj. błędnym ustaleniu przez Sąd, że pozwany w celu udzielenia powodom kredytu indeksowanego do CHF pozyskiwał odpowiedni kapitał w tej walucie, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ta okoliczność nie wynika, a w konsekwencji na błędnym ustaleniu, że w związku z koniecznością dysponowania tym kapitałem w CHF ponosił z tego tytułu koszty, którymi następnie miał prawo obciążyć klienta;

b) błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, tj. zeznań strony powodowej i świadków, polegającą na przyjęciu, że powodowie mieli wiedzę, w jaki sposób ustalana jest rata spłaty kredytu oraz aktualna wysokość niespłaconego kredytu, podczas gdy z uznanych przez Sąd za wiarygodne zeznań powodów oraz świadków wynika przeciwny wniosek, tj. że powodowie nie wiedzieli, jaki jest mechanizm obliczania wysokości raty i zadłużenia;

c) błędną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, polegającą na przyjęciu, że postanowienia umów dotyczące indeksacji kredytu były w pewnej części wynikiem indywidualnych uzgodnień między powodami a bankiem;

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1) art. 385¹ § 1, 2 i 3 k.c. poprzez naruszenie:

a) jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 Umów kredytu nie stanowią w całości niedozwolonych postanowień umownych oraz błędnym przyjęciu, że podlegają one podziałowi na „nieabuzywną” część dotyczącą indeksacji kredytu i zobowiązania do spłaty kwoty kredytu przy zastosowaniu indeksacji CHF, która była wynikiem uzgodnień między stronami, oraz abuzywną część określającą zasady indeksacji kredytu i rat jego spłaty- podczas gdy każdy z powyższych zapisów umownych stanowi integralną całość i jako całość został przejęty z wzorca umownego opracowanego przez Bank (...) S.A bez możliwości indywidualnego uzgodnienia ich treści;

b) niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż dopuszczalne jest stwierdzenie abuzywności i zastosowanie sankcji bezskuteczności w odniesieniu jedynie do części postanowienia umownego, przy jednoczesnym utrzymaniu w mocy pozostałej części tego postanowienia, podczas gdy sankcja bezskuteczności z art. 385¹ § 1 k.c. odnosi się do postanowień umownych jako integralnej całości;

c) jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż skutkiem stwierdzenia abuzywności wskazanych w pozwie postanowień umownych, nie może być zmiana treści łączącej strony umowy, kwalifikowana (nietrafnie) przez Sąd jako zmiana charakteru zobowiązania, podczas gdy art. 385¹ § 2 k.c. takiego ograniczenia sankcji bezskuteczności niedozwolonych postanowień, o których mowa w art. 385¹ § 1 k.c. nie wprowadza;

d) jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten wymaga aby w miejsce uznanych przez Sąd za abuzywne i wobec tego bezskutecznych postanowień umownych dotyczących indeksacji kredytu implementowane zostały inne niezgodnione przez strony zasady indeksacji (waloryzacji) zobowiązań powodów.

2) art. 358¹ § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy eliminacja abuzywnej klauzuli indeksacyjnej z Umów kredytowych Powodów skutkuje koniecznością uwzględnienia zasady nominalizmu co uniemożliwia dalszą indeksację kredytu.

3) art. 65 § 2 k.c. oraz art. 69 § 1 ustawy prawo bankowe poprzez dokonanie błędnej wykładni postanowień Umów kredytu i przyjęcie, że kredyt udzielony na podstawie umowy zawartej między stronami jest kredytem walutowym, gdy tymczasem kredyt ten jest kredytem złotowym, do którego wprowadzono walutowe klauzule indeksacyjne (waloryzacyjne) odwołujące się do kursu franka szwajcarskiego (CHF).

4) art. 69 § 1 ustawy prawo bankowe poprzez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że tzw. spread walutowy stanowi uzasadnione przepisami prawa wynagrodzenie banku z tytułu umowy kredytu, w sytuacji gdy wynagrodzeniem banku są wskazane w tym przepisie marża i prowizja.

5) art. 69 ust. 2 pkt 4a Ustawy prawo bankowe w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie w sytuacji gdy Aneksy do umów kredytowych nie spełniały wymogów przewidzianych w art. 69 ust. 2 pkt 4a Ustawy, co skutkowało ich nieważnością.

6) art. 84 k.c. poprzez i jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że nie doszło do skutecznego uchylenia od skutków złożonego przez powodów oświadczenia woli w przedmiocie podpisanie Aneksów do umów kredytowych powodów;

7. art. 405 w zw. z art. 410 k.c. poprzez ich niezastosowanie, w sytuacji gdy z okoliczności niniejszej sprawy wynika, że roszczenia powodów wynikają z bezpodstawnego wzbogacenia banku w związku ze spełnieniem nienależytego świadczenia w wyniku stosowania postanowień niedozwolonych w Umowach kredytu.

W oparciu o powyższe zarzuty powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ewentualnie na wypadek uznania przez Sąd, że zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości lub, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy oraz na wypadek nieuwzględnienia ww. wniosku, wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów okazała się częściowo uzasadniona, aczkolwiek w przeważającej mierze sformułowane w niej zarzuty nie zasługiwały na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutów z zakresu prawa procesowego.

Nietrafny jest zarzut naruszenia przepisu art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 479⁴³ k.p.c. poprzez rozstrzygnięcie o niedozwolonym charakterze postanowień § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 Umów kredytu powodów oraz walutowym charakterze umowy kredytu zawierającej takie postanowienia w sposób niezgodny z rozstrzygnięciem prejudycjalnym zawartym w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2010r. (sygn. akt: XVII AmC 426/09) oraz Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2011r. (sygn. akt: VI ACa 420/11). Sąd Okręgowy w swoich rozważaniach uwzględnił, że w stosunku do wzorców umowy stosowanych przez pozwanego bank, w dniu 14 grudnia 2010 r. Sąd Okręgowy w Warszawie -Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie XVII AmC 426/09 wydał wyrok, w którym uznał za niedozwolone klauzule i zakazał pozwanemu wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy zawierającego odwołanie do kursu kupna i sprzedaży dewiz na podstawie Tabeli Kursów Walut Obcych, nie negując, że treść jednej z klauzul uznanych za abuzywne została wprost zawarta w umowach kredytowych pomiędzy powodami a bankiem. Stwierdził zatem, że abuzywna jest ta część klauzul, która odsyła w § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 obu umów kredytowych do arbitralnie ustalonego przez bank kursu CHF. Analizując znaczenie powyższych orzeczeń dla zakresu związania stron pozostałymi postanowieniami umowy, dokonał ich oceny, wyrażając zapatrywanie, iż nie można było równocześnie uznać, by postanowienia zawarte w pozostałej części § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 umów stanowiły klauzule abuzywne. Dokonanie powyższej wykładni postanowień

umowy w kontekście orzeczeń wydanych w trybie kontroli abstrakcyjnej wzorca, nie naruszało zasady prawomocności materialnej wynikającej z powołanych przez skarżącego przepisów prawa procesowego.

Wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. . Ponieważ sporne między stronami postanowienia umów zostały uprzednio uznane za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej, oznaczało to, że na etapie rozpoznania niniejszej sprawy wymagała oceny kwestia indywidualnego uzgodnienia tych postanowień w ramach stosunku między stronami.

Nie można także podzielić sformułowanego przez powodów zarzutu naruszenia art. 233 §1 k.p.c. poprzez wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków z niego nie wynikających, tj. błędnym ustaleniu przez Sąd, że pozwany w celu udzielenia powodom kredytu indeksowanego do CHF pozyskiwał odpowiedni kapitał w tej walucie oraz że w związku z koniecznością dysponowania tym kapitałem w CHF ponosił z tego tytułu koszty, którymi następnie miał prawo obciążyć klienta. Wbrew stanowisku skarżących, Sąd Okręgowy nie poczynił tego rodzaju ustaleń, nie powołał też dowodów, których wadliwa ocena, sprzeczna z kryteriami określonymi w art. 233 § 1 k.p.c., stanowić mogła podstawę tego rodzaju ustaleń.

Nie nasuwa także zastrzeżeń ocena wiarygodności zeznań powodów oraz świadków M. N. i I. R.. Skarżący, zarzucając naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., który odnosi się wyłącznie do oceny poszczególnych środków dowodowych, przytacza argumentację sprowadzającą się do próby podważenia ustalenia, iż powodowie mieli wiedzę, w jaki sposób ustalana jest rata spłaty kredytu oraz aktualna wysokość niespłaconego kredytu. W tym zakresie uzasadnienie zarzutu stanowi jedynie wyraz własnej interpretacji zeznań świadków, która nie zasługuje na uwzględnienie.

Skuteczne podniesienie zarzutu poczynienia ustaleń sprzecznych z materiałem dowodowym nie może polegać na zaprezentowaniu ustalonego przez skarżącego, na podstawie własnej oceny dowodów, stanu faktycznego, a wymaga wskazania przy użyciu argumentów jurystycznych rażącego naruszenia dyrektyw oceny dowodów wyrażonych w art. 233 § 1 k.p.c. (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 18 czerwca 2004 r. sygn. akt II CK 369/03 LEX nr 174131). W świetle utrwalonego stanowiska sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, jeśli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to taka ocena z zasady nie narusza reguły swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, nawet gdyby w równym stopniu można było na podstawie tego samego materiału dowodowego wyprowadzić wnioski odmienne. Tylko wówczas, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami albo gdy wnioskowanie Sądu sprzeczne jest z zasadami doświadczenia życiowego, taka przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów mogłaby być skutecznie podważona. Tego rodzaju naruszeń powodowie nie zdołali wykazać.

W zakresie prawa materialnego powodowie podnieśli przede wszystkim zarzut naruszenia art. art. 385¹ § 1, 2 i 3 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że § 2 ust. 2 oraz § 7 ust. 1 Umów kredytu nie stanowią w całości niedozwolonych postanowień umownych oraz błędnym przyjęciu, że podlegają one podziałowi na „nieabuzywną” część dotyczącą indeksacji kredytu i zobowiązania do spłaty kwoty kredytu przy zastosowaniu indeksacji CHF, która była wynikiem uzgodnień między stronami, oraz abuzywną część określającą zasady indeksacji kredytu i rat jego spłaty, podczas gdy, zdaniem skarżących, każdy z powyższych zapisów umownych stanowi integralną całość i jako całość został przejęty z wzorca umownego opracowanego przez Bank (...) S.A bez możliwości indywidualnego uzgodnienia ich treści. Pozwani argumentowali ponadto, że sankcja bezskuteczności z art. 385¹ k.c. odnosi się do postanowień umownych jako integralnej całości, a co za tym idzie niedopuszczalne było stwierdzenie abuzywności i zastosowanie sankcji bezskuteczności jedynie w odniesieniu do części postanowienia umownego, przy jednoczesnym utrzymaniu w mocy pozostałej części tego postanowienia.

Należy wskazać, że obecne brzmienie przepisu art. 385¹ k.c. wynika z implementacji dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.U.E.L z 21 kwietnia 1993r.), co miało na celu wzmocnienie poziomu ochrony konsumenta, jako zazwyczaj słabszej strony stosunku

prawnego, którego drugą stroną jest przedsiębiorca. Zgodnie z art. 3 dyrektywy 93/13 warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególnie warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Jeśli sprzedawca lub dostawca twierdzi, że standardowe warunki umowne zostały wynegocjowane indywidualnie, ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na nim.

W tej mierze Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że abuzywne są klauzule zawarte w obu umowach kredytu, które w § 2 ust. 2 i § 7 ust. 1 odsyłają do arbitralnie ustalonego przez bank kursu CHF.

Niedozwolony charakter tych postanowień umowy i ogólnych warunków wynika wprost z prawomocnego wyroku SOKiK (XVII AmC 426/09) wydanego na skutek abstrakcyjnej kontroli wzorca umownego. Jednocześnie zakres mocy wiążącej wyroków SOKiK rozstrzygnęła uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015r. (III CZP 17/15), zgodnie z którą prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza powództwo o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę pozwanego w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365 i 366 k.p.c.). Prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone - także po wpisaniu tego postanowienia do rejestru (art. 479 (45) § 2 k.p.c.) - nie wyłącza powództwa o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę niebędącego pozwanym w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365 i 366 w związku z art. 479 (43) k.p.c.). Powyższa uchwała przesądza o tym, że w związku z rozszerzoną prawomocnością orzeczeń SOKiK, skutek materialny rzeczy osądzonej prawomocnych rozstrzygnięć sądu odnośnie wzorca umownego rozciąga się na postępowania indywidualne pomiędzy danym przedsiębiorcą, a każdym konsumentem który zawarł z tym przedsiębiorcą umowę w oparciu o ten sam wzorzec. Wyrok wiąże zatem pozwanego w sporach z konsumentami, którzy zawarli umowę zawierającą daną klauzulę.

Można jeszcze dodać, że ustalenie w umowie zasad, na podstawie jakich miało dojść do wypłaty kwoty kredytu, a następnie spłaty poszczególnych rat, poprzez odniesienie ich do ustalanego przez bank kursu waluty, nie stanowi określenia głównych świadczeń stron. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 roku (I CSK 1049/14), klauzula waloryzacyjna odnosi się bezpośrednio nie do samych elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu bankowego, tj. nie do oddania i zwrotu podstawowej sumy kredytowej. Kształtuje jedynie dodatkowy, zawarty we wzorcu umownym, mechanizm indeksacyjny wspomnianych głównych świadczeń stron stosunku kredytowego, tj. sposób określania rynkowej wartości wydanej i wykorzystywanej sumy kredytu w złotych w relacji do walut obcych.

Ponieważ sporne między stronami postanowienie zostało uprzednio uznane za niedozwolone w ramach kontroli abstrakcyjnej, oznaczało to w istocie, iż oceny wymagała jedynie kwestia indywidualnego uzgodnienia tych postanowień w ramach stosunku między stronami.

Na tym tle Sąd Okręgowy słusznie przyjął, że przedmiotem obu umów zawartych przez strony był oferowany przez pozwanego kredyt, stanowiący „gotowy produkt”, co oznacza, że pozwany opierał się na gotowym wzorcu umownym. W tej sytuacji to na pozwanym banku spoczywał obowiązek wykazania, że postanowienia dotyczące odesłania do Tabeli Kursów Walut Obcych były przedmiotem uzgodnień pomiędzy stronami, co jednakże nie zostało w toku postępowania udowodnione przez bank.

Na gruncie analizy postanowień umów kredytu, prawidłowa była konstatacja Sądu Okręgowego, że Bank (...) S.A. przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem CHF poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu sprzedaży franka szwajcarskiego oraz wartości spreadu walutowego, stanowiącego różnicę pomiędzy kursem sprzedaży, a kursem zakupu waluty obcej bez jakichkolwiek wytycznych, ram

czy ograniczeń, co dawało pozwanemu dowolność w zakresie wyboru kryteriów ustalania kursu CHF w Tabeli Kursów Walut Obcych, a co za tym idzie kształtowania wysokości zobowiązań klientów, których kredyty waloryzowane są kursem CHF. Co więcej, nastąpiło to przy zastosowaniu gotowego wzorca umownego. Umowy kredytowe zawarte przez powodów nie precyzowały przy tym w jaki sposób dochodzić miało do ustalenia kursu wymiany walut wskazanego w tabeli. Wymogu precyzyjności i jasności nie spełniało odwołanie w treści umów do Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w banku w dniu uruchomienia kredytu. Przeliczenie wartości zadłużenia powodów na CHF miało być bowiem dokonywane według kursu dowolnie ustalonego przez bank poprzez odesłanie do Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązujących w pozwanym banku przy pozbawieniu konsumenta jakiegokolwiek wpływu i bez wskazania w umowie sposobu ustalania kursów walut, co niewątpliwie rażąco narusza interesy konsumenta i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami (art. 385¹ § 1 k.c.).

Należy uwzględnić jednocześnie, jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r. (III CZP 29/17 LEX nr 2504739), że wykładnia językowa art. 385¹ § 1 zdanie 1 k.c. nie stwarza podstaw do przyjęcia, że w ramach oceny abuzywności postanowienia istotny jest sposób jego stosowania przez przedsiębiorcę lecz skłania ona do wniosku, że decydujące znaczenie ma nie to, w jaki sposób przedsiębiorca stosuje postanowienie i dla kogo jest to korzystne, lecz to, w jaki sposób postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta.

Z powołanego przepisu wynika, że przedmiotem oceny jest samo postanowienie, a więc wyrażona w określonej formie (przeważnie słownej) treść normatywna, tzn. norma lub jej element określający prawa lub obowiązki stron (por. także uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15), a jej punktem odniesienia - sposób oddziaływania postanowienia na prawa i obowiązki konsumenta. Samo postanowienie może bezpośrednio kształtować prawa i obowiązki tylko w sensie normatywnym, wpływając na zakres i strukturę praw lub obowiązków stron.

Taka interpretacja pozostaje w zgodzie z powszechnie akceptowanym poglądem, że art. 385¹ k.c. jest instrumentem kontroli treści umowy (stosunku prawnego). To zaś, w jaki sposób postanowienie jest stosowane, jest kwestią odrębną, do której art. 385¹ § 1 zdanie 1 k.c. wprost się nie odnosi. Stanowisko to znajduje potwierdzenie w treści art. 4 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U.U.E.L z 21 kwietnia 1993 r.).

Na konieczność zagwarantowania skutku odstraszącego wynikającego w art. 7 dyrektywy 93/13, który nie powinien zależeć od faktycznego stosowania lub niestosowania tego postanowienia wskazał także Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyrok z dnia 26 stycznia 2017 r., C-421/14 oraz w wyroku Trybunału z dnia 20 września 2017 r., C-186/16.

Tym niemniej należy uwzględnić, że istotą zawartej przez strony umowy o kredyt indeksowany do CHF było wypłacenie kwoty kredytu w PLN, podczas gdy zarówno kwota udzielonego kredytu, jak i wysokość zadłużenia wyrażona została w walucie obcej, a podstawą oprocentowania była cena waluty na rynku międzybankowym (LIBOR).

Zawarta w umowie klauzula indeksacyjna wiązała się zatem z przyjęciem przez obie strony ryzyka kursowego z jednoczesnym oprocentowaniem waluty obcej. Immanentną jej częścią było więc obciążenie kredytobiorcy ryzykiem walutowym, co stanowi konieczny warunek udostępnienia mu kapitału w zamian za wynagrodzenie niższe, aniżeli to, które musiałby uiścić, gdyby zaciągnął kredyt w złotych polskich. „Ceną” płaconą za możliwość skorzystania z korzystniejszych stóp procentowych ustalonych dla obcej waluty było więc przyjęcie na siebie przez kredytobiorcę ryzyka kursowego, właściwego dla kredytu udzielanego w walucie obcej.

Klauzula indeksacyjna nie jest przy tym tożsama z klauzulą waloryzacyjną, o której mowa w art. 358¹ § 2 k.c., inny jest bowiem cel jej wprowadzenia. Nie wprowadza ona mechanizmu mającego zapewnić zachowanie wartości świadczenia, jej celem nie jest też ochrona kredytodawcy przed spadkiem wartości pieniądza. Ma ona natomiast na

celu obciążenie kredytobiorcy ryzykiem walutowym, co stanowi konieczny warunek udostępnienia mu kapitału w zamian za wynagrodzenie niższe, niż to które musiałby uiścić, gdyby zaciągnął kredyt w złotych polskich.

Stosunek prawny wynikający z zawartych przez strony umów kredytu, nadal jednak należy ocenić jako wynikający z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej. Całkowite wyeliminowanie indeksacji jako zasady w łączącym strony stosunku prawnym, niweczyłoby charakter prawny umowy, wypaczając jej sens, cel jej zawarcia oraz zgodny zamiar stron, ujawniony bez żadnych wątpliwości w dacie zawarcia umów, a następnie potwierdzony w momencie ich aneksowania, w tym co do podwyższenia kwoty jednego z kredytów.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego za ukształtowane należy uznać stanowisko co do

dopuszczalności ułożenia stosunku prawnego w taki sposób, że strony ustalą w umowie inną walutę zobowiązania i inną walutę wykonania zobowiązania. W ramach zasady swobody umów (art. ³⁵³ k.c.) strony mogą więc ustalić jako walutę zobowiązania (wierzytelności) walutę obcą, a jako walutę wykonania tego zobowiązania (spłaty wierzytelności) walutę polską (V CSK 88/16 wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.05.2016r. LEX nr 2076399). Także wprost z brzmienia art. 69 ust. 2 pkt 2 i 4 prawa bankowego wynika, że określona w umowie kredytu bankowego waluta kredytu oraz określona w tej umowie waluta spłaty kredytu nie muszą być tożsame (tak również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24.05.2012r. II CSK 429/11 LEX nr 1243007).

Kierując się charakterem zawartej przez strony umowy, w wyroku z dnia 14 maja 2015 r. (II CSK 768/14 LEX nr 1751865) Sąd Najwyższy stwierdził, że uznanie postanowienia umowy kredytu bankowego przewidującego zmienną stopę oprocentowania kredytu za niedozwolone (art. 385¹ § 2 k.c.) nie jest równoznaczne z przyjęciem stałej stopy oprocentowania tego kredytu. Eliminacja danej klauzuli umownej jako konsekwencja jej abuzywności nie może prowadzić do sytuacji, w której następowałaby zmiana prawnego charakteru stosunku obligacyjnego łączącego twórcę wzorca i kontrahenta.

Podzielając powyższy pogląd, za całkowicie nieprzekonujące należy uznać stanowisko powodów, że nieskuteczności postanowień dotyczących odesłań w zakresie rat spłaty kredytu do kursów obowiązujących w banku tj. abuzywności dwóch postanowień umów kredytowych zawartych z pozwanym bankiem, skutkuje przyjęciem, że kredyty, które zostały udzielone powodom przez pozwanego bank, są od początku kredytami złotowymi z klauzulami waloryzacyjnymi, oprocentowanymi według stawki LIBOR 3M CHF.

Powodowie wprawdzie twierdzili, że pozwany stosował wadliwie skonstruowaną klauzulę waloryzacyjną, natomiast nie kwestionowali co do zasady, że w umowie może być zawarta klauzula odnosząca się do kursu waluty obcej, gdyż wiąże się ona określeniem sposobu wykonania umowy. Jak wynika z materiału dowodowego, powodowie mieli świadomość wiążącego się z umową ryzyka kursowego (k. 314, k. 316). Nie kwestionowali, że bank przedstawił im informację o ryzyku kursowym (k. 318). Oznacza to, że uwarunkowane rynkowo wahania kursu waluty obcej pozostawały bez znaczenia dla oceny ważności i skuteczności łączącego strony stosunku prawnego.

Należy uwzględnić, że w przypadku dokonania czynności prawnej, niejednokrotnie konieczne staje się dokonanie wykładni oświadczeń woli w taki sposób, by jak najszerzej urzeczywistnić zgodny zamiar stron, czemu służą przepisy art. 56 k.c., 60 k.c. i 65 k.c.

Potrzeba odwołania się do powyższych uregulowań wynika z poszanowania woli stron w zakresie w jakim umowa pozostaje ważna i skuteczna. W tym kontekście indeksacja stanowiła dla stron element istotny, a umowy tego rodzaju zostały usankcjonowane przez ustawodawcę na mocy noweli do Prawa bankowego dokonanej z dniem 26 sierpnia 2011 r. na mocy ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe. Polegała ona m.in. na dodaniu art. 69 ust. 2 pkt. 4a Prawa bankowego, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2015r. (IV CSK 362/14) ideą wprowadzonej noweli było utrzymanie funkcjonujących na rynku kredytów denominowanych według nowych zasad. Problemy związane z abuzywnością klauzuli spreadowej zostały rozwiązane nowelizacją praw bankowego, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz.U. Nr 165, poz. 984), która weszła w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r. Ustawą tą został m.in. dodany art. 69 ust. 2 pkt 4a wymagający określenia w umowie o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowych zasad określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Zgodnie zaś z art. 5 ust. 1 tej ustawy, część jej przepisów, w tym cytowany ustęp 2 pkt 4a art. 69, ma zastosowanie do umów zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy, w przypadku których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie nastąpiła spłata całkowitej kwoty kredytu, w odniesieniu do niespłaconej części. Na gruncie tego uregulowania Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że ustawodawca wprowadził narzędzie prawne pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych, zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia.

Nowelizacja prawa bankowego oznaczała więc, że ustawodawca nie zakwestionował dotychczasowej praktyki banków ze skutkiem wstecznym, wprowadzając narzędzie prawne pozwalające na wyeliminowanie abuzywnego charakteru klauzul walutowych, poprzez nałożenie na banki obowiązku szczegółowego określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota uruchamianego kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty i spłaty kredytu, umożliwiając przy tym kredytobiorcy spłatę kredytu bezpośrednio w walucie obcej.

Jak stanowi art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1.). O częściowej bezskuteczności abuzywnego elementu umowy stanowi wprost § 2 stwierdzając, że jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W orzecnictwie i literaturze przedmiotu powszechny jest pogląd, że w przepisach art. 385¹ § 1 i 2 k.c. ustawodawca określił sankcję w postaci częściowej bezskuteczności czynności prawnej, przy czym jej treść jest odmienna od regulacji ogólnej ujętej w przepisie art. 58 § 3 k.c. Abuzywność postanowienia umowy oznacza bowiem, iż jest ono bezskuteczne ex lege i ex tunc, a strony umowy kredytowej pozostają związane jej treścią w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Nie wywołuje ono więc skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r. III CZP 29/17 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, "Monitor Prawa Bankowego" 2015, nr 1, s. 22, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, oraz z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79), chyba że konsument następczo udzieli "świadomej, wyraźnej i wolnej zgody" na to postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywróci mu skuteczność (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16 i przywołane tam orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej). W konsekwencji, orzeczenie sądu stwierdzające abuzywność postanowienia i brak związania konsumenta może mieć - jak zgodnie się przyjmuje - charakter wyłącznie deklaratoryjny. Zastosowanie takiej sankcji zakłada, że już od chwili zawarcia umowy jest jasne, czy określone postanowienie jest dozwolone i ocena ta nie jest zmienna w czasie. Z tego względu możliwe jest uwzględnienie tylko tych czynników, które są wówczas dostępne, a więc treści umowy zawartej z wykorzystaniem tego postanowienia i treści umów powiązanych, okoliczności zaistniałych i działań podejmowanych przez strony (w tym udzielonych informacji) do chwili zawarcia umowy, stanów trwających w tej chwili, istniejącego wówczas otoczenia prawnego i gospodarczego, posiadanej przez strony i dostępnej wiedzy, prognoz co do przyszłych zdarzeń i możliwości przewidzenia związanego z nimi ryzyka.

Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego już wyżej wyroku z dnia 14 maja 2015 r. (II CSK 768/14) eliminacja danej klauzuli umownej jako konsekwencja tej abuzywności nie może prowadzić do sytuacji, w której następowalaby zmiana prawnego charakteru stosunku obligacyjnego łączącego twórcę wzorca i kontrahenta. W analizowanej przez Sąd Najwyższy sprawie, w umowach kredytu hipotecznego przyjęto w całym okresie kredytowania formułę zmiennej stopy procentowej odsetek kapitałowych, stanowiących element świadczenia głównego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. W związku z powyższym Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że cechą abuzywności nie została dotknięta klauzula obejmująca samą zasadę oprocentowania kredytu według zmiennej stopy procentowej. Odnosząc się do stanowiska sądów meriti, które jako skutek prawny stwierdzenia abuzywności postanowień umów kredytowych, stwierdziły obowiązywanie nieabuzywnych postanowień umownych dotyczących odsetek kapitałowych, przewidujących stałą stopę procentową w chwili zawarcia umowy, Sąd Najwyższy wskazał, że takie stanowisko w istocie prowadzi do bezpodstawnej zmiany charakteru zobowiązania kredytowego łączącego strony. Wprowadza ono nowy element do stosunku obligacyjnego przewidującego jako regulę zmienną stopę odsetek kapitałowych także w całym okresie objętym pozwem. Nie podzielił tym samym ekstensywnej wykładni skutków prawnych stwierdzenia abuzywności.

Podzielając powyższe stanowisko, należy przytoczyć także pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 21 lutego 2013 r. (w sprawie sygn. akt I CSK 408/12. OSNC 2013/11/127), iż eliminacja ze stosunku prawnego postanowień uznanych za abuzywne nie prowadzi do zniweczenia całego stosunku prawnego, nawet gdyby z okoliczności sprawy wynikało, że bez tych postanowień umowa nie zostałaby zawarta.

Podobnie w okolicznościach niniejszej sprawy trudno zgodzić się z powodami, iż na skutek wyeliminowania kwestionowanych postanowień umów kredytowych, umowa o kredyt indeksowany, oprocentowany według stawki właściwej dla kredytów walutowych (LIBOR), winien być uznany w całości za kredyt złotówkowy, wszakże przy zachowaniu zasad oprocentowania kredytów walutowych.

Rozważając skutki abuzywności w zakresie mechanizmu indeksacji opartego na odesłaniu do Tabeli Kursów Walut obowiązujących w pozwanym banku, należy jednocześnie postawić pytanie, czy i na jakiej podstawie luka w umowie wynikająca z wyeliminowania niedozwolonego postanowienia może być wypełniona, np. w zakresie kursu, według którego kredyt winien być wypłacony i według jakiego kursu kredyt winien być spłacany (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r. II CSK 803/16), skoro stwierdzenie abuzywności klauzuli indeksacyjnej zawierającej odwołanie do Tabeli Kursu Waluty obowiązującej w pozwanym banku powoduje, że należy uznać ją za nieistniejącą, niewiążącą stron.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wyeliminowanie klauzul abuzywnych może prowadzić do konieczności odwołania się do czynników pozaumownych, dozwolonej zmiany stosunku prawnego, w sytuacji, gdy abuzywność nie dotyczy samej zasady stosowania klauzul indeksacyjnych. O okolicznościach omawianego przypadku, za niedozwolone należy bowiem uznać dokonywanie tego przeliczenia w oparciu o tabele jednostronnie ustalane przez bank, według nieznanych w dacie zawarcia umowy kryteriów obejmujących kurs wymiany waluty obcej. Dotyczy to ustalenia kursu kupna odnośnie do wypłaty środków w momencie uruchomienia kredytu, zwłaszcza, gdy wypłata następuje jakiś czas po podpisaniu umowy oraz kursu sprzedaży, w odniesieniu do wysokości spłacanych rat kapitałowo- odsetkowych, gdy w chwili zawierania umowy, zarówno zasady i sposób ustalania kursu nie są jasne dla konsumenta, a uprawnienie do kształtowania tych zasad, zostaje zastrzeżone dla jednej ze stron w sposób zupełnie dowolny.

Sąd Apelacyjny, kwestionując przyjęty w umowie mechanizm przeliczenia waluty, odwołujący się do Tabeli Kursów Walut obowiązującej w pozwanym banku, nie znajduje podstaw do podważenia samej dopuszczalności indeksacji, wynikającej z udzielenia kredytu w walucie z zastrzeżeniem wypłaty kredytu a następnie jego spłaty w złotych polskich. W tym względzie należy bowiem kierować się zasadą swobody umów, potrzebą poszanowania woli stron oraz brzmieniem art. 69 prawa bankowego. Nie może być wątpliwości co do tego, że wolą stron, w tym również powodów, było zawarcie umowy o kredyt we frankach szwajcarskich, którego wypłata i spłata rat miała następować w złotych polskich, według indeksacji do kwoty waluty (CHF).

Ponieważ umowy, w dalszym ciągu pozostawały umowami o kredyt indeksowany do franka szwajcarskiego, a jedynie brak było wiążącego strony mechanizmu indeksacji, na skutek wyeliminowania go z treści stosunku prawnego w związku z sankcją bezskuteczności, to mając na uwadze cel zawartej przez strony umowy oraz dążąc do zapewnienia realizacji zgodnego zamiaru stron, należało określić inny sposób przeliczenia zadłużenia i rat kredytu.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 maja 2015 r. II CSK 768/14 uznanie za abuzywną tylko części kwestionowanej klauzuli umownej (np. z uwagi na jej niejednoznaczność) pozwala na pozostawienie jako wiążącej strony pozostałej części klauzuli, tj. jej elementu parametrycznego.

Niezbędne stało się więc ustalenie właściwego kursu franka szwajcarskiego, skoro Tabela Kursów Walut pozwanego banku stała się nieprzydatna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w sytuacji wyeliminowania abuzywnego mechanizmu przeliczenia rat, możliwe i celowe stało się odwołanie do średniego kursu NBP, jako wskaźnika rynkowego, uśrednionego, obiektywnie neutralnego z punktu widzenia interesów stron. Do kursu średniego NBP znajdujemy także odesłanie w przepisach zarówno prawa cywilnego materialnego, jak i postępowania egzekucyjnego.

Przepisem o charakterze dyspozytywnym, który odwołuje się do zasad określenia kursu wymiany waluty dla potrzeb wykonania zobowiązania, jest m.in. przepis art. 358 § 2 k.c. Zgodnie z jego treścią wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna stanowi inaczej. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonana.

Uzasadniało to konieczność określenia zasad przeliczenia kwoty wyrażonej w walucie.

Wprawdzie przepis art. 358 § 2 k.c. wszedł w życie w dniu 24 stycznia 2009 r., to jednak na potrzeby niniejszej sprawy, może stanowić istotną wskazówkę odnośnie do możliwego do zastosowania rynkowego kursu waluty w miejsce pominiętego postanowienia § 2.2 i § 7.1 każdej z umów, odsyłającego do Tabeli Kursów Walut Obcych.

Do kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonywana, odnosi się także § 3 art. 358 k.c., który stwierdza, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według tego kursu.

Jednocześnie należy wskazać, że za samą dopuszczalnością stosownego wypełnienia luk w umowie na skutek stwierdzenia abuzywności, wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 lipca 2017 r. (II CSK 803/16), stwierdzając, że ustalenie kursu spłaty kredytu udzielonego we frankach szwajcarskich może nastąpić na podstawie przepisów ustawy z 28.4.1936 r. - Prawo wekslowe (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 160), jeśli istnieją przeszkody dla zastosowania innych regulacji. Sąd Najwyższy przyjął, że należy dopuścić możliwość stosownego wypełnienia luk w umowie po stwierdzeniu abuzywności określonego postanowienia także w innych sytuacjach, w których zagrażają one interesom konsumenta, również wtedy, gdy nie ma możliwości zastosowania wprost odpowiedniego przepisu dyspozytywnego. Konsument nie może być bowiem postawiony przed koniecznością wyboru między dwoma rozwiązaniami, z których każde jest dla niego ex definitione niekorzystne: pozostawieniem niekorzystnej luki w umowie albo następczą akceptacją niekorzystnej klauzuli. Lukę, która powstała w umowie w wyniku zastrzeżenia postanowienia niedozwolonego, należy wypełniać na korzyść konsumenta (art. 385 § 2 zd. drugie k.c.). Dokonując wyboru między uzupełnieniem luki w umowie powstałej w wyniku zastrzeżenia niedozwolonego postanowienia przez wykładnię rozszerzającą inne postanowienia wzorca (art. 65 k.c.), a jej wypełnieniem przez zastosowanie per analogiam przepisów ustawy (art. 56 k.c.) należy kierować się regułą interpretacji in dubio contra proferente.

W związku z powyższym nie można zgodzić się z zarzutem skarżących co do tego, że Sąd Okręgowy dokonał błędnej wykładni art. 385 § 2 k.c. przez przyjęcie częściowej abuzywności klauzul.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, skutkiem stwierdzenia abuzywności wskazanych w pozwie postanowień umownych i wyeliminowania ich ze stosunku prawnego łączącego strony, była bowiem potrzeba odwołania się do przepisów dyspozytywnych, w celu określenia świadczeń stron i sposobu wykonania zobowiązania, przy zachowaniu jego charakteru wynikającego z treści zawartej umowy i reguł wynikających z art. 56 k.c. i art. 354 k.c. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Stosownie zaś do art. 354 k.c. dłużnik powinien wykonać zobowiązanie zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom. W taki sam sposób powinien współdziałać przy wykonaniu zobowiązania wierzyciel

Powodowie, domagając się od pozwanego zapłaty kwoty 108 596 zł, stanowiącej według ich twierdzeń świadczenie nienależne spełnione na rzecz pozwanego, nie zgłosili wniosków dowodowych, pomimo zakwestionowania przez pozwanego przedłożonego przez nich wyliczenia. Tym niemniej, Sąd Apelacyjny, uwzględniając częściową abuzywność klauzul walutowych, w celu prawidłowego określenia wysokości należności powodów, z urzędu dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości na okoliczność poprawności wyliczenia dochodzonej pozwem kwoty, podanej jako różnica między wysokością rat kapitałowo-odsetkowych zapłaconych faktycznie na rzecz pozwanego i rat jakie byłyby należne, gdyby nie dokonywano indeksacji do CHF z uwzględnieniem oprocentowania opartego na stawce LIBOR CHF 3M, a także wyliczenia kwot, jakie byłyby należne od powodów na rzecz pozwanego za cały okres dochodzony pozwem, z uwzględnieniem dat uruchomienia środków z umów o kredyt i dat zawarcia aneksów z 10 czerwca 2013r. przy zastosowaniu indeksacji franka szwajcarskiego według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności poszczególnych rat, jak też do wskazania różnicy pomiędzy tak obliczonymi ratami kapitałowo-odsetkowymi, a ratami rzeczywiście pobranymi od powodów w oparciu o indeksację wynikającą z tabeli kursów walut, obowiązującej w pozwanym banku za okres objęty sporem, z uwzględnieniem dat uruchomienia środków i daty podpisania aneksów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, data podpisania aneksów, z uwagi na skorzystanie przez powodów z możliwości spłaty bezpośrednio w walucie obcej, winna być uznana za datę graniczną dla dochodzenia roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Ponadto, podpisanie aneksów stosownie do art. 69 § 2 ust. 4a prawa bankowego, z jednej strony oznaczało wyeliminowanie abuzywnego mechanizmu przeliczania zadłużenia, jako jednostronnie ustalanego przez bank przy braku jasných kryteriów jego określania, z drugiej zaś otwierało możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie, co powodowało, że klauzule przeliczeniowe nie znajdowały już zastosowania.

W tym miejscu należy także wskazać, że na aprobatę zasługiwało stanowisko Sądu Okręgowego, uznające, iż oświadczenia powodów z 15 maja 2015r. o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczeń woli zawartych w aneksach z 10 czerwca 2013r. były bezskuteczne w rozumieniu art. 84 k.c..

Zawarte aneksy miały na celu wyeliminowanie abuzywności zapisów pierwotnych umów kredytowych i w rezultacie do tego doprowadziły. Stanowiło to realizację obowiązku wynikającego z noweli prawa bankowego z 29 lipca 2011r., a wprowadzone zapisy spełniały wymogi o jakich mowa w art. 69 ust. 2 pkt. 4a Prawa bankowego, w sposób precyzyjny określając sposób indeksacji walutowej, poprzez ustalenie sposobu tworzenia Tabeli Kursów Walut Obcych, od której zależy wysokość rat spłacanych kredytów.

Jak wynikało z nowelizacji prawa bankowego, obligatoryjne elementy umowy o kredyt powinny zawierać szczegółowe zasady dotyczące określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota uruchamianego kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty i spłaty kredytu. Ponadto przewidziano możliwość dokonywania spłaty kredytu indeksowanego walutą (ust. 3), także w odniesieniu do umów zawieranych na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. i z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim do spłaty rat oraz przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. Zmiana przepisów odnosiła się do umów wiążących bank i kredytobiorcę (pożyczkobiorcę), w zakresie tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia, a jednocześnie zastrzeżono,

że w dalszym ciągu mogą być zawierane umowy przewidujące indeksację kwoty objętej kredytem przy zastosowaniu miernika waluty obcej.

Istotą tych zmian było zatem, poza doprecyzowaniem wymagań dotyczących treści umowy o kredyt, utrzymanie zawartych już umów o kredyt denominowany według nowych reguł, w niespłaconym zakresie od dnia wejścia ustawy w życie.

Jak słusznie stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 marca 2015 r. (IV CSK 362/14, OSNC - ZD 2016, Nr 3, poz. 49), konsekwencją nowelizacji miało być wyeliminowanie na przyszłość niebezpieczeństwa istnienia takich postanowień umownych, które zawierały niejasne reguły przeliczania należności kredytowych zarówno na przyszłość, jak i wcześniej zawartych, w niespłaconej części.

Ponieważ treść abuzywnych postanowień umów kredytu została zmieniona aneksami z dnia 10 czerwca 2013r., po tej dacie, nie tylko dotychczasowe postanowienia umów przestały obowiązywać, lecz także kredytobiorcy podjęli spłatę swych zobowiązań w walucie obcej, stąd Tabele Kursów Walut obowiązujące w pozwanym banku, nie znajdowały zastosowania. Tym samym brak było podstaw do zasądzenia na rzecz powodów kwot uiszczonych przez nich po dacie zawarcia aneksów. Spłata bezpośrednio w walucie obcej powoduje, że bank nie zarabia na różnicy kursowej, a kredytobiorca sam decyduje o sposobie pozyskania waluty na dokonanie spłat. Spłata kredytów następowała bez odniesienia do Tabeli Kursów Walut, nie było też potrzeby odwoływania się do jakichkolwiek innych wskaźników czy kursów.

Nie można zatem podzielić podnoszonego przez powodów zarzutu naruszenia art. 69 ust. 2 pkt 4a Ustawy prawo bankowe w zw. z art. 58 § 1 k.c. oraz art. 84 k.c..

Powyższe okoliczności uzasadniały określenie wysokości należnej powodom kwoty z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego, z uwzględnieniem granicznej daty jaką był dzień 10 czerwca 2013r. Jednocześnie nie budzi wątpliwości, że podstawę prawną żądania powodów mógł stanowić art. 410 k.c., gdyż strony nie były związane niedozwoloną klauzulą umowną zawartą w umowach kredytu, odwołującą się do Tabeli Kursów Walut, w oparciu o którą faktycznie pobierane były raty kapitałowo-odsetkowe.

Sąd Apelacyjny nie podziela przy tym poglądu Sądu Okręgowego, że w sprawie znajdzie zastosowanie art. 471 k.c., gdyż stosowanie klauzuli uznanej za niedozwoloną nie stanowi wykonania umowy, zaś skutek abuzywności określa art. 385¹ k.c., który przesądza o niezwiązaniu stron klauzulą niedozwoloną poprzez wyeliminowanie jej ze stosunku prawnego łączącego strony, jak gdyby klauzula nie była zawarta w umowie.

Kwoty wynikające z przeliczenia waluty według Tabeli Kursów Walut pozwanego i pobrane do czasu podpisania aneksów, podlegają zatem zwrotowi na rzecz powodów w części przewyższającej kwoty należne, wyliczone przy uwzględnieniu średniego kursu NBP.

Jak wynika z uzupełniającej opinii biegłego, sporządzonej ostatecznie zgodnie ze zleconą biegłemu tezą, różnica pomiędzy ratami kapitałowo – odsetkowymi, wyliczonymi z uwzględnieniem średniego kursu NBP za okres od uruchomienia każdego z kredytów do dnia 10 czerwca 2013r. wynosi łącznie 11.861,59 zł, przy czym składają się na nią kwoty: 4.284,64 zł (kredyt(...)) i 7.576,95 zł (kredyt (...)) (opinia uzupełniająca z 9 lipca 2018r. k 1329-1358).

W powyższej opinii zostały wyeliminowane wady dostrzeżone we wcześniejszych opiniach. Nie została ona skutecznie podważona przez strony, a Sąd Apelacyjny uznał ją za rzetelną, poprawną metodologicznie, adekwatną do zleconej biegłemu tezy dowodowej, a przez to przekonującą.

Odsetki ustawowe od zasądzonej kwoty należały się powodom od dnia 14 września 2014r. określonej z uwzględnieniem daty doręczenia odpisu pozwu (k. 72) w oparciu o art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

W związku z powyższym zaskarżony wyrok wymagał częściowej zmiany w myśl art. 386 § 1 k.p.c., zaś w pozostałym zakresie apelacja powodów podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach procesu za pierwszą instancję Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z art. 100 k.p.c., mając na uwadze wysokość ostatecznie uwzględnionej części roszczenia powodów (11 % do 89%), biorąc pod uwagę, że koszty poniesione przez powodów wynosiły 9.047 zł (5.430 zł + 3600 zł + 17 zł), zaś pozwanego 3.617 zł. W rezultacie na rzecz pozwanego podlegała zasądzeniu różnica należnych stronom kosztów w wysokości 2.223,96 zł (89% z 3617 zł= 3.219,13 zł , 11% z 9.047 zł = 995,17 zł).

Na koszty postępowania apelacyjnego składały się koszty poniesione przez powodów w wysokości 10.830 zł (5.430 + 5400 zł) oraz koszty pozwanego w kwocie 5400 zł. Różnica należnych stronom kosztów wynosi 3.614,70 zł (11% z 10.830 zł= 1.191,30 zł i 89% z 5400 zł =4.806 zł).

O obowiązku pokrycia wydatków wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa w związku z koniecznością przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego w wysokości 12.772,14 zł, rozstrzygnięto zgodnie z treścią art. 113 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia z dnia 28 lipca 2005 r.

o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgodnie z którym kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Koszty nieobciążające przeciwnika sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji nakazuje ściągnąć z roszczenia zasądzonego na rzecz strony, której czynność spowodowała ich powstanie. W związku z powyższym powodów obciąża 89 % tych wydatków (11.367,20 zł), zaś pozwanego 11% tej kwoty (1.404,94 zł).

Beata Kozłowska Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Dorota Markiewicz